

R Reprezentacja stowarzyszenia zwykłego

Słowa kluczowe: stowarzyszenie zwykłe, przedstawiciel, zarząd

Artykuł omawia obowiązujące od 2016 r. zasady reprezentacji stowarzyszenia zwykłego. Z dniem 20.05.2016 r. weszły w życie znowelizowane przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach¹, zgodnie z którym stowarzyszenie zwykłe może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywane. W związku z tym ustawodawca uregulował również zasady reprezentacji stowarzyszeń zwykłych, przyjmując rozwiązania dotąd niespotykane w przypadku tzw. ułomnych osób prawnych. Nowe zasady reprezentacji stowarzyszeń zwykłych zakładają swoisty dualizm możliwych konstrukcji prawnych w tym zakresie (reprezentacja przez przedstawiciela albo przez organ), a dodatkowo ograniczają zakres kompetencji tych reprezentantów do czynności zwykłego zarządu. Celem opracowania jest omówienie wprowadzonych rozwiązań prawnych.

I. Uwagi wprowadzające

Ustawa z 25.09.2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach oraz niektórych innych ustaw² przyznała stowarzyszeniom zwykłym status tzw. ułomnych osób prawnych (art. 33¹ Kodeksu cywilnego³). Wskutek jej wejścia w życie z dniem 20.05.2016 r. w art. 40 pr. stow. dodano ust. 1a, zgodnie z którym stowarzyszenie zwykłe może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywane. Obecnie nie ulega już wątpliwości, że stowarzyszenie zwykłe posiada zdolność prawną, która jednak podlega pewnym ograniczeniom wynikającym z nowego brzmienia przepisu art. 42 pr. stow. Zgodnie z przepisem art. 42 ust. 1 pr. stow. stowarzyszenie zwykłe nie może: powoływać terenowych jednostek organizacyjnych, zrzeszać osób prawnych, prowadzić działalności gospodarczej ani prowadzić odpłatnej działalności pożytku publicznego.

W związku z przyznaniem statusu tzw. ułomnych osób prawnych (lub inaczej podmiotów ustawowych⁴) stowarzyszeniom zwykłym konieczne było również dokonanie zmian w zakresie trybu tworzenia tych podmiotów. Z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej dodano do ustawy – Prawo o stowarzyszeniach m.in. art. 40a ust. 1, zgodnie z którym stowarzyszenie zwykłe powstaje i może rozpocząć działalność

z chwilą wpisu do ewidencji. Ewidencja prowadzona jest przez organ nadzorujący, tj. starostę właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia (art. 8 ust. 5 pkt 2 pr. stow.). Stowarzyszenie zwykłe działa w oparciu o regulamin działalności, który uchwalany jest przez osoby w liczbie co najmniej trzech, zamierzające założyć stowarzyszenie zwykłe.

Zgodnie z przepisem art. 10 z.u.pr.stow. w terminie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy, stowarzyszenia zwykłe działające na podstawie przepisów dotychczasowych były obowiązane dokonać wpisu do ewidencji prowadzonej przez organ nadzoru. Brak wpisu skutkuje rozwiązaniem stowarzyszenia zwykłego z mocy prawa. Do dnia dokonania wpisu do ewidencji stowarzyszenia zwykłe działały na podstawie przepisów dotychczasowych, co oznacza, że w okresie od 20.05.2016 r. do 20.05.2018 r. w obrocie prawnym mogły występować dwa typy stowarzyszeń zwykłych, tj. stowarzyszenia zwykłe, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, oraz stowarzyszenia zwykłe, które takiej zdolności prawnej nie miały i działały w oparciu o przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach sprzed nowelizacji.

2. Ogólne uwagi dotyczące zasad reprezentacji stowarzyszenia zwykłego

Zgodnie z art. 41a ust. 1 pr. stow., stowarzyszenie zwykłe reprezentuje przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie zwykłe albo zarząd. Ustawa stanowi wyłącznie

1 Ustawa z 7.04.1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2019 r. poz. 713) – dalej pr. stow.

2 Dz.U. poz. 1923 – dalej z.u.pr.stow., ustawa zmieniająca.

3 Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.) – dalej k.c.

4 Takie określenie proponuje A. Kidyba, *Niektóre skutki dla obrotu handlowego wprowadzenia trzeciej kategorii podmiotowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004/12, s. 12.

o reprezentacji, nie regulując odrębnie kwestii prowadzenia spraw stowarzyszenia zwykłego (tj. stosunków wewnętrznych), stąd też trzeba przyjąć, że odpowiednio przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie zwykle albo zarząd mają kompetencje w zakresie prowadzenia spraw. Kwestie związane z zakresem uprawnienia do prowadzenia spraw stowarzyszenia zwykłego przyznanego przedstawicielowi reprezentującemu stowarzyszenie zwykle albo zarządowi będą przedmiotem analizy w dalszej części niniejszego artykułu.

Zgodnie z art. 40 ust. 2 pr. stow. uchwalony przez założycieli stowarzyszenia zwykłego regulamin działalności określać powinien m.in. przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle albo zarząd. Stosując alternatywę rozłączną, ustawodawca przewidział dla założycieli możliwość wyboru tylko jednego z tych dwóch sposobów reprezentacji stowarzyszenia zwykłego. Z art. 40 ust. 3 pr. stow. wynika, że w przypadku stowarzyszenia zwykłego, które zamierza mieć zarząd, w regulaminie działalności należy określić tryb wyboru zarządu, uzupełnienia jego składu, kompetencje, warunki ważności uchwał zarządu oraz sposób reprezentowania stowarzyszenia zwykłego, w szczególności zaciągania zobowiązań majątkowych. W przepisach ustawy – Prawo o stowarzyszeniach w sposób wyraźny zarząd stowarzyszenia zwykłego określa się organem stowarzyszenia (np. w art. 40b ust. 1 pkt 2 pr. stow.). W związku z powyższym należy przyjąć, że w zależności od treści regulaminu działalności stowarzyszenia zwykłego jest ono reprezentowane przez przedstawiciela ustawowego albo przez organ, mając na uwadze odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego o osobach prawnych (art. 38 w zw. z art. 33¹ § 1 k.c.). Zakres niniejszego opracowania nie pozwala na przedstawienie w sposób wyczerpujący wszystkich różnic pomiędzy teoriami przedstawicielstwa a reprezentacją przez piastuna osoby prawnej, zgodnie z teorią organów. Niemniej jednak należy wskazać, że w przypadku przedstawicielstwa mamy do czynienia z samodzielnym działaniem osoby przedstawiciela (jako osoby trzeciej, posiadającej zdolność prawną), które wywołuje skutki prawne dla reprezentowanego podmiotu, zaś w przypadku reprezentacji przez organ w postaci zarządu działania osób wchodzących w skład organu są działaniami reprezentowanego podmiotu⁵.

Sąd Najwyższy w wyroku z 8.02.2013 r., IV CSK 332/12⁶, uznał, że do oceny sytuacji współnika spółki jawnej (będącej również ułomną osobą prawną), który reprezentuje spółkę jako przedstawiciel ustawowy (art. 96 k.c.), a nie jako organ, należy odpowiednio stosować przepisy o osobach prawnych, a nie przepisy o pełnomocnictwie⁷. Zgodnie z art. 33¹ § 1 k.c. do jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych. Dlatego też, pamiętając o różnicach związanych z odmiennymi sposobami reprezentacji

(reprezentacja przez organ oraz reprezentacja przez przedstawiciela), należy mieć na uwadze, że w związku z art. 33¹ § 1 k.c. do tych jednostek, niezależnie od przyjętego sposobu reprezentacji, należy stosować odpowiednio przepisy o osobach prawnych. W związku z tym należy przyjmować, że również w przypadku reprezentacji stowarzyszenia zwykłego przez przedstawiciela, oświadczenia woli składane przez przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle powinny być traktowane jako oświadczenia tego stowarzyszenia, tak jak to wynika z teorii organów stosowanej do tzw. ułomnych osób prawnych odpowiednio poprzez odesłanie zawarte w art. 33¹ § 1 k.c. Niezależnie zatem od tego, że przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach odwołują się do konstrukcji przedstawicielstwa (określając reprezentanta stowarzyszenia zwykłego mianem „przedstawiciela”), oświadczenia przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle nie będą uznawane za oświadczenia tego przedstawiciela jako odrębnego podmiotu (tak jak to ma miejsce w przypadku reprezentacji np. przez pełnomocnika), ale będą traktowane bezpośrednio jako oświadczenia woli tego stowarzyszenia zwykłego. Praktyczną konsekwencją takiej kwalifikacji będzie m.in. odpowiednie stosowanie art. 416 k.c. do odpowiedzialności stowarzyszenia zwykłego za czyny niedozwolone⁸.

Jeśli chodzi o skutki ewentualnego naruszenia zasad reprezentacji stowarzyszenia zwykłego, zgodnie z art. 33¹ § 1 k.c. odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy dotyczące osób prawnych. Przed 1.03.2019 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z 9.11.2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorców w prawie podatkowym i gospodarczym⁹, zmieniającej m.in. art. 39 k.c., występowały rozbieżności w orzecznictwie oraz doktrynie co do skutków naruszenia zasad reprezentacji osób prawnych przez organy. Zgodnie z klasycznym poglądem formułowanym na gruncie teorii organów w przypadku naruszenia zasad reprezentacji przez organ osoby prawnej przyjmowano sankcję bezwzględnej nieważności czynności prawnej¹⁰. W związku z odpowiednim stosowaniem przepisów o osobach prawnych do ułomnych osób prawnych (art. 33¹ § 1 k.c.) przyjęcie klasycznego poglądu prowadziło do wniosku, że naruszenie zasad reprezentacji stowarzyszenia zwykłego przez przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle albo zarząd skutkuje bezwzględną nieważnością czynności prawnej¹¹. Nowsze poglądy, wywodzone z wykładni funkcjonalnej, wskazywały jednak w przypadku naruszenia zasad reprezentacji osoby prawnej przez organ na przyjęcie sankcji bezskuteczności zawieszony, wynikającej z odpowiedniego stosowania art. 103 § 2 k.c.¹²

Aktualnie, w związku z wejściem w życie 1.03.2019 r. nowelizacji art. 39 k.c., kwestia skutków niewłaściwej

5 Szerzej na ten temat M. Pazdan, *Niektóre konsekwencje teorii organów osoby prawnej*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Prace Prawnicze” 1969, t. 1, s. 201–223.

6 OSNC 2013/10, poz. 117.

7 Tak S. Soltysieński, P. Moskwa [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 16, *Prawo spółek osobowych*, red. A. Szajkowski, Warszawa 2016, s. 1081.

8 Na możliwość odpowiedniego stosowania art. 416 k.c. do odpowiedzialności spółki jawnej za czyny niedozwolone wskazali S. Soltysieński i P. Moskwa – zob. S. Soltysieński, P. Moskwa [w:] *System...*, s. 1081.

9 Dz.U. poz. 2244.

10 Tak M. Gutowski [w:] *Kodeks cywilny*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–444¹¹*, red. M. Gutowski, Warszawa 2016, s. 201.

11 Sankcję bezwzględnej nieważności czynności prawnej tradycyjnie przyjmowano również w orzecznictwie Sądu Najwyższego – tradycyjny nurt orzecznictwa SN został powołany przez M. Gutowskiego [w:] *Kodeks...*, s. 207–208.

12 M. Gutowski [w:] *Kodeks...*, s. 208, a także powołana tam nowsza linia orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.



reprezentacji przez organ została jednoznacznie rozstrzygnięta przez przyjęcie regulacji analogicznej do działania przez pełnomocnika z przekroczeniem umocowania lub w jego braku. Zgodnie ze znowelizowanym art. 39 § 1 k.c., jeżeli zawierając umowę jako organ osoby prawnej nie ma umocowania albo przekroczy jego zakres, ważność umowy zależy od jej potwierdzenia przez osobę prawną, w której imieniu umowa została zawarta. Druga strona może wyznaczyć osobie prawnej, w której imieniu umowa została zawarta, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu (art. 39 § 2 k.c.). W braku potwierdzenia ten, kto zawarł umowę jako organ osoby prawnej, obowiązany jest do zwrotu tego, co otrzymał od drugiej strony w wykonaniu umowy, oraz do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę, nie wiedząc o braku umocowania lub o przekroczeniu jego zakresu (art. 39 § 2 k.c.). Jednostronna czynność prawna dokonana przez działającego jako organ osoby prawnej bez umocowania albo z przekroczeniem jego zakresu jest nieważna. Jednakże gdy ten, komu zostało złożone oświadczenie woli w imieniu osoby prawnej, zgodził się na działanie bez umocowania, stosuje się odpowiednio przepisy o zawarciu umowy bez umocowania (art. 39 § 3 k.c.).

Dlatego też nie budzi już żadnych wątpliwości, że w przypadku ułomnych osób prawnych, do których odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy o osobach prawnych (art. 33¹ § 1 k.c.), należy zgodnie ze znowelizowanym art. 39 k.c. przyjmować sankcję bezskuteczności zawieszoną w przypadku naruszenia zasad reprezentacji. Skuteczność czynności prawnej dokonanej z naruszeniem zasad reprezentacji stowarzyszenia zwykłego będzie uzależniona od potwierdzenia czynności zgodnie z zasadami reprezentacji.

3. Przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie zwykłe

Znowelizowana ustawa – Prawo o stowarzyszeniach nie zawiera żadnych przepisów, które ograniczałyby krąg osób mogących pełnić funkcję przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe. Wydaje się zatem, że ustawodawca pozostawił tę decyzję założycielom stowarzyszenia zwykłego, którzy stosownie regulacje w tym zakresie mogą zawrzeć w regulaminie działalności stowarzyszenia. W szczególności brak jest przepisów, które uniemożliwiałyby ustanowienie przedstawicielem reprezentującym stowarzyszenie zwykłe osoby, która nie jest członkiem stowarzyszenia zwykłego. Wskazuje się jednak, że przedstawicielem reprezentującym stowarzyszenie zwykłe powinna być osoba fizyczna¹³.

Jak już wyżej wskazywano, art. 40 ust. 3 pr. stow. stanowi, że w przypadku stowarzyszenia zwykłego, które

zamierza posiadać zarząd, w regulaminie działalności należy określić tryb wyboru zarządu, uzupełnienia jego składu, kompetencje, warunki ważności uchwał zarządu oraz sposób reprezentowania stowarzyszenia zwykłego, w szczególności zaciągania zobowiązań majątkowych. Brak jest w ustawie analogicznego przepisu odnoszącego się do przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie, zatem wydaje się, że regulamin działalności, w przypadku wyboru reprezentacji stowarzyszenia zwykłego przez przedstawiciela, powinien zawierać co najmniej postanowienia dotyczące ewentualnej zmiany lub wyboru nowego przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie. W braku takich postanowień należałoby przyjąć, że w tych sprawach konieczna jest jednomyślna uchwała wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego.

Pojawia się również pytanie, czy dopuszczalne jest ustanowienie więcej niż jednego przedstawiciela reprezentującego dane stowarzyszenie zwykłe. Znowelizowana ustawa – Prawo o stowarzyszeniach posługuje się w przypadku przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe wyłącznie liczbą pojedynczą. Zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy zmieniającej „proponowana zmiana przewiduje możliwość reprezentowania stowarzyszenia alternatywnie przez przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie albo przez zarząd. Zarząd przewidziany jako organ kolegialny znajdzie zastosowanie w stowarzyszeniach z większą ilością członków, o rozbudowanej strukturze organizacyjnej”¹⁴. Można zakładać w oparciu o powyższy fragment uzasadnienia projektu ustawy, że intencją ustawodawcy było stworzenie alternatywy – jednoosobowa reprezentacja przez przedstawiciela albo reprezentacja przez zarząd. Wydaje się zatem, że nie jest dopuszczalne równoczesne ustanowienie w regulaminie działalności stowarzyszenia kilku przedstawicieli reprezentujących stowarzyszenie zwykłe, albowiem w przypadku woli powierzenia reprezentacji stowarzyszenia zwykłego kilku osobom możliwe jest ustanowienie kolegialnego zarządu¹⁵. Inną jeszcze kwestią jest dopuszczalność ustanowienia jednoosobowego zarządu, o czym będzie mowa w dalszej części niniejszego artykułu.

Określając zakres umocowania przedstawiciela albo zarządu stowarzyszenia zwykłego, art. 41a ust. 2 pr. stow. stanowi, że „podejmowanie przez przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe albo przez zarząd czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu wymaga uprzedniej zgody wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego oraz udzielenia przez nich pełnomocnictwa do dokonania tych czynności”. Co do zakresu czynności przekraczających zwykły zarząd szerzej będzie mowa poniżej.

Przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie zwykłe ma zatem ograniczony zakres umocowania wynikający z ustawy. Przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie zwykłe, zgodnie z art. 41a ust. 2 pr. stow., jest uprawniony do samodzielnego podejmowania czynności zwykłego zarządu, zaś dla czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu wymagane jest udzielenie przez wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego pełnomocnictwa.

¹³ Tak m.in. P. Piniór, *Zasady reprezentacji stowarzyszenia zwykłego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018/6, s. 7.

¹⁴ Sejm VII kadencji, druk sejm. nr 3019.

¹⁵ Stanowisko co do braku możliwości ustanowienia więcej niż jednego przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe prezentuje P. Piniór, *Zasady...*, s. 7.

Analogiczna konstrukcja prawna występuje np. w przypadku prokury, gdzie zakres umocowania prokurenta (będącego jednak pełnomocnikiem, a nie przedstawicielem ustawowym) wynika z art. 109¹ § 1 k.c., zaś art. 109³ k.c. stanowi, że „do zbycia przedsiębiorstwa, do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania, oraz do zbywania i obciążania nieruchomości jest wymagane pełnomocnictwo do poszczególnej czynności”. Jak zauważono w doktrynie, w przypadku prokury konstrukcja ta jest spójna, albowiem prokurent zawsze działa jako pełnomocnik, natomiast w przypadku przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle podstawy umocowania są różne (przedstawicielstwo ustawowe w ramach czynności zwykłego zarządu i pełnomocnictwo dla czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu)¹⁶.

4. Zarząd stowarzyszenia zwykłego

Zarząd stowarzyszenia zwykłego, o ile taki zostanie ustanowiony w stowarzyszeniu zwykłym na podstawie regulaminu działalności, jest organem tego stowarzyszenia. Wynika to jednoznacznie z przepisów znowelizowanej ustawy, tj. np. z art. 40b ust. 1 pkt 2 pr. stow., jak również z powołanego już wyżej fragmentu uzasadnienia projektu ustawy. W związku z tym w przypadku takiej decyzji założycieli stowarzyszenia zwykłego wyrażonej w uchwalonym regulaminie działalności, stowarzyszenie zwykle reprezentowane jest przez organ (art. 38 w zw. z art. 33¹ § 1 k.c.), a nie przez przedstawiciela. Należy zauważyć, że klasyczne pojęcie organu łączono wyłącznie z osobami prawnymi. Jednakże już Kodeks spółek handlowych¹⁷ odszedł od nierozrwalnego łączenia pojęcia organu z osobami prawnymi, umożliwiając powierzenie reprezentacji i prowadzenia spraw spółki partnerskiej zarządowi. Na gruncie regulacji dotyczącej spółki partnerskiej pojawiły się w związku z tym kontrowersje co do tego, czy zarząd spółki partnerskiej jest organem czy też grupą osób będących przedstawicielami pozostałych wspólników¹⁸. Niemniej jednak w przypadku stowarzyszeń zwykłych ustawa jednoznacznie nazywa zarząd stowarzyszenia zwykłego organem, a zatem w przypadku stowarzyszenia zwykłego kwestia ta nie powinna budzić wątpliwości.

Zgodnie z art. 40 ust. 3 pr. stow. w przypadku stowarzyszenia zwykłego, które zamierza mieć zarząd, w regulaminie działalności należy określić tryb wyboru zarządu, uzupełnienia jego składu, kompetencje, warunki ważności uchwał zarządu oraz sposób reprezentowania stowarzyszenia zwykłego, w szczególności zaciągania zobowiązań

majątkowych. Wszystkie kwestie związane z powoływaniem i odwoływaniem członków zarządu, liczbą członków zarządu, sposobem prowadzenia spraw i podejmowaniem uchwał, w tym zwoływaniem i przebiegiem posiedzeń zarządu, zakresem spraw wymagających podjęcia uchwały zarządu, sposobem reprezentacji (reprezentacja jednoosobowa lub wieloosobowa) powinny być uregulowane w regulaminie działalności stowarzyszenia zwykłego. Ustawa – Prawo o stowarzyszeniach regulując kwestie związane z zarządem stowarzyszenia zwykłego, nie odsyła w sprawach nieuregulowanych do przepisów dotyczących zarządu stowarzyszenia mającego osobowość prawną, a wręcz przeciwnie, wyłącza odpowiednie stosowanie tych przepisów (art. 43 pr. stow.).

Jeśli chodzi o liczbę członków zarządu stowarzyszenia zwykłego, to brak jest regulacji ustawowej w tym zakresie. Decyzja należy do członków stowarzyszenia zwykłego i w praktyce będzie uzależniona od potrzeb i skali jego działalności. Mając na uwadze powołany już wcześniej fragment uzasadnienia projektu ustawy, a także fakt, że istnieje możliwość ustanowienia przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle, pojawia się pytanie, czy dopuszczalne jest ustanowienie zarządu jednoosobowego. Zazwyczaj ustawodawca przewiduje możliwość ustanowienia zarządu jednoosobowego wprost w przepisach ustawowych. Taka sytuacja ma miejsce zarówno w przypadku spółki z o.o. (art. 201 § 2 k.s.h.), spółki akcyjnej (art. 368 § 2 k.s.h.), spółdzielni (art. 49 § 1 ustawy – Prawo spółdzielcze¹⁹), jak i wspólnoty mieszkaniowej (art. 20 ust. 1 ustawy o własności lokali²⁰). W przypadku fundacji art. 5 ust. 1 ustawy o fundacjach²¹ w nie reguluje kwestii składu i liczebności zarządu, odsyłając do statutu fundacji. W związku z czym powstała wątpliwość, czy zarząd fundacji może być jednoosobowy – przykładowo Sąd Najwyższy w postanowieniu z 8.12.1992 r., I CRN 182/92²², dokonując językowej wykładni przepisów ustawy o fundacjach, stwierdził, że zarząd fundacji powinien być organem kolegialnym. Z kolei Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z 18.07.2013 r., I ACa 541/13²³, stwierdził, że „posłużenie się argumentem, że słowo «zarząd» zakłada kolegialność, jest nieporozumieniem. Jednoosobowe oświadczenie woli może mieć również postać uchwały. Wobec natomiast milczenia ustawy z 1984 r. o fundacjach w sprawie liczebności zarządu, to każdorazowo statut decydować będzie o tym, jaki powinien być skład tego organu”.

Znowelizowana ustawa – Prawo o stowarzyszeniach nie wskazuje wprost na możliwość ustanowienia jednoosobowego zarządu stowarzyszenia zwykłego ani również stowarzyszenia mającego osobowość prawną. Jeśli chodzi o zarząd stowarzyszenia mającego osobowość prawną, przyjmuje się, że liczebność składu zarządu powinna zostać określona w statucie, jednak nie jest wymagane, aby zarząd był organem kolegialnym²⁴. Mając na uwadze pisemne uzasadnienie projektu ustawy

¹⁶ Tak m.in. P. Piniór, *Zasady...*, s. 9.

¹⁷ Ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.) – dalej k.s.h.

¹⁸ Zwolennikiem klasycznej teorii, zgodnie z którą w spółkach osobowych nie występują organy, jest np. A. Kidyba, *Nowy typ spółki – spółka partnerska*, „Edukacja Prawnicza” 2002/2, s. 5–6 oraz A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, LEX 2018, art. 97 k.s.h. Odmiennie stanowisko prezentują S. Soltysiński [w:] S. Soltysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, *Komentarz do artykułów 151–300*, Warszawa 2001 s. 481 oraz A. Nowacki, *Zarząd spółki partnerskiej*, „Przeгляд Prawa Handlowego” 2012/3, s. 17–18).

¹⁹ Ustawa z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2018 r. poz. 1285 ze zm.).

²⁰ Ustawa z 24.06.1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2019 r. poz. 737 ze zm.) – dalej u.w.l.

²¹ Ustawa z 6.04.1984 r. o fundacjach (Dz.U. z 2018 r. poz. 1491).

²² OSNC 1993/7–8, poz. 139.

²³ LEX nr 1363342.

²⁴ Tak A. Rzetecka-Gil, *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, LEX 2017, art. 11 pr. stow.



zmieniającej, które jako alternatywę wobec zarządu będącego organem wskazuje możliwość reprezentacji przez przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle, mogą pojawić się na tym gruncie pewne wątpliwości interpretacyjne co do tego, czy zarząd stowarzyszenia zwykłego może być jednoosobowy, jednakże wydaje się, że brak jest dostatecznych podstaw, aby taką możliwość wykluczyć²⁵.

Bez wątpienia również nic stoi na przeszkodzie, aby w co najmniej dwuosobowym zarządzie ustalić możliwość reprezentacji stowarzyszenia zwykłego przez każdego z członków zarządu samodzielnie (przy czym bez dodatkowego umocowania w postaci pełnomocnictwa udzielonego przez wszystkich członków stowarzyszenia, zgodnie z art. 41a ust. 2 pr. stow. taki członek zarządu może działać tylko w zakresie czynności nieprzekraczających zakresu zwykłego zarządu).

Zgodnie z art. 41a ust. 2 pr. stow. również w przypadku ustanowienia zarządu stowarzyszenia zwykłego konieczne jest dla dokonania czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu uzyskanie uprzedniej zgody wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego oraz udzielenie przez nich pełnomocnictwa do dokonania tych czynności. Pełnomocnictwo takie oczywiście nie może zostać udzielone zarządowi jako organowi, albowiem zarząd nie ma odrębnej podmiotowości prawnej, w związku z czym udzielone może zostać wyłącznie poszczególnym jego członkom. Pojawia się pytanie, czy pełnomocnictwo powinno zostać udzielone wszystkim członkom zarządu, czy też może być udzielone jedynie niektórym z nich. Wydaje się, że decyzja w tym zakresie została pozostawiona członkom stowarzyszenia zwykłego.

W związku z zastosowaną przez ustawodawcę konstrukcją należałoby przyjąć, że w przypadku dokonywania czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu dochodzi do zmiany sposobu reprezentacji stowarzyszenia zwykłego – w miejsce organu pojawia się przedstawiciel (ewentualnie przedstawiciele), który nie działa już jako organ, ale na podstawie pełnomocnictwa udzielonego w imieniu stowarzyszenia zwykłego przez wszystkich członków tego stowarzyszenia.

5. Odmienne reżimy prawne reprezentacji stowarzyszenia zwykłego

Biorąc pod uwagę przedstawione już powyżej modele reprezentacji oraz zakres umocowania do samodzielnego działania przez przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle albo zarząd, można postawić tezę, że w zakresie czynności zwykłego zarządu stowarzyszenie

zwykle może być reprezentowane przez przedstawiciela ustawowego albo organ (w zależności od modelu przyjętego w regulaminie działalności danego stowarzyszenia), jednakże w sprawach przekraczających zakres zwykłego zarządu stowarzyszenie zwykle zawsze reprezentowane jest przez przedstawiciela lub przedstawicieli, ale już nie działających wyłącznie na podstawie ustawy, ale na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego.

Powyższe prowadzi do wniosku, że jeśli chodzi o reprezentację stowarzyszeń zwykłych, możemy mieć do czynienia z trzema odmiennymi podstawami prawnymi, a tym samym reżimami prawnymi reprezentacji:

- 1) reprezentacją przez przedstawiciela ustawowego (art. 95 i n. k.c.), w sytuacji gdy stowarzyszenie zwykle jest reprezentowane przez przedstawiciela w zakresie czynności zwykłego zarządu;
- 2) reprezentacją przez organ (art. 38 w zw. z art. 33¹ § 1 k.c.), w sytuacji gdy stowarzyszenie zwykle jest reprezentowane przez zarząd w zakresie czynności zwykłego zarządu, jak również
- 3) reprezentacją przez pełnomocnika lub pełnomocników (art. 98 i n. k.c.), w przypadku dokonywania czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu.

6. Reprezentacja stowarzyszenia zwykłego w sprawach przekraczających zakres zwykłego zarządu

Zgodnie z art. 41a ust. 2 pr. stow. „podejmowanie przez przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykle albo zarząd czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu wymaga uprzedniej zgody wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego oraz udzielenia przez nich pełnomocnictwa do dokonania tych czynności”. Oznacza to, że prawo prowadzenia spraw co do czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu zostało co do zasady przyznane wszystkim członkom stowarzyszenia zwykłego.

Dokonując analizy tego zagadnienia, w pierwszej kolejności należy ustalić, jakie czynności stowarzyszenia zwykłego przekraczają zakres zwykłego zarządu. W art. 41a ust. 3 pr. stow. został zawarty otwarty katalog czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu. Podobne rozwiązanie znajdujemy w przypadku przepisów ustawy o własności lokali, regulujących kwestię zarządu wspólnoty mieszkaniowej (art. 22 u.w.l.). O ile jednak wskazanie w katalogu zawartym w art. 41a ust. 3 pr. stow. rodzajowo czynności, takich jak nabycie oraz zbycie nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego, ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego, zawarcie umowy kredytu albo pożyczki, przejęcie długu, uznanie długu,

²⁵ Ustanowienie jednoosobowego zarządu dopuszcza np. P. Piniór, *Zasady...*, s. 8, jak również E. Hadrowicz, *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, Legalis 2016, art. 41a pr. stow.

zwolnienie z długu, przystąpienie do długu, zawarcie umowy poręczenia lub zawarcie innej podobnej umowy nie budzi kontrowersji (jest to rozwiązanie zbieżne z przyjętym art. 22 ust. 3 u.w.l.), o tyle wskazanie wartości innych zobowiązań na kwotę 10 000 zł wydaje się być rozwiązaniem chybionym. Stowarzyszenia zwykle mogą bowiem prowadzić działalność na bardzo niewielką skalę, i w takiej sytuacji może się okazać, że nawet wydatkowanie 5000 zł mogłoby stanowić czynność przekraczającą zwykły zarząd.

Ustawodawca posługując się pojęciem czynności przekraczających zwykły zarząd, pojęcia tego nie definiuje ściśle, wskazując co najwyżej kategorii czynności, które traktowane są jako przekraczające zwykły zarząd (art. 22 ust. 3 u.w.l., art. 41a ust. 3 pr. stow.). Uzasadnieniem dla przyjęcia takiego sposobu regulacji, jak się wydaje, jest konieczność każdorazowego dostosowania tego pojęcia do przedmiotu i zakresu działalności danego podmiotu czy też sposobu korzystania z rzeczy. Wskazać należy, że pojęcie czynności zwykłego zarządu oraz czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu pojawia się również w art. 199 i 201 k.c. W art. 199 k.c. jako przykład czynności przekraczających zwykły zarząd wskazane jest wyłącznie rozporządzenie rzeczą wspólną. Natomiast Kodeks spółek handlowych zarówno w odniesieniu do spółek osobowych (art. 42 i 43 k.s.h.), jak i spółek kapitałowych (np. art. 208 k.s.h.) posługuje się bardzo zbliżonym pojęciem zwykłych czynności spółki, nie definiując tego pojęcia.

Na gruncie ustawy o własności lokali w odniesieniu do wspólnoty mieszkaniowej wskazuje się, że za czynności zwykłego zarządu „uznaje się w doktrynie czynności bieżące, codzienne, «typowe aktywności» związane z zarządaniem nieruchomością wspólną, a także czynności związane z utrzymaniem nieruchomości wspólnej w stanie nie pogorszonym, niestanowiące czynności przekraczających zwykły zarząd. W dużej grupie są to czynności powtarzalne”²⁶. Zwraca się też uwagę, że każdorazowo konieczne jest dokonanie indywidualnej oceny, czy w danej sytuacji mamy do czynienia z czynnością z zakresu spraw zwykłego zarządu, czy przekraczającą zwykły zarząd, a także iż należy brać przy tym pod uwagę takie kryteria jak: kryterium rodzaju czynności prawnej, kryterium kosztów, kryterium przeznaczenia rzeczy, kryterium interesu współwłaścicieli oraz kryterium sposobu korzystania ze wspólnej rzeczy. Przy czym kryteria te powinny być oceniane zazwyczaj łącznie, a także w odniesieniu do danej sprawy²⁷.

Z kolei na gruncie Kodeksu spółek handlowych, w odniesieniu do prowadzenia spraw spółki jawnej, wskazuje się w doktrynie, że poza zakresem zwykłych czynności spółki leżą sprawy o szczególnie doniosłym znaczeniu dla spółki, które w myśl zwyczajów kupieckich lub praktyki ukształtowanej przez strony umowy spółki powinny być aprobowane przez wszystkich współników²⁸. W literaturze

zwrócono uwagę, że nie da się w sposób abstrakcyjny zdefiniować pojęcia „sprawa nieprzekraczająca zakresu zwykłych czynności spółki”. Można jedynie w sposób ogólny podać, że chodzi o takie sprawy, które ze względu na przedmiot przedsiębiorstwa spółki i skalę prowadzonych przez nią interesów prowadzone są w spółce normalnie i na bieżąco²⁹. Podkreśla się przy tym, że „zawsze pozostanie pewien margines oceny i niejasności tego pojęcia na styku z czynnościami przekraczającymi już zwykły zarząd”³⁰.

Pojęcie czynności zwykłego zarządu oraz przekraczających zakres zwykłego zarządu było również przedmiotem analizy Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych. Dla przykładu wskazać można na wyrok Sądu Najwyższego z 5.09.2012 r., IV CSK 137/12³¹. W wyroku tym powołano poglądy doktryny, zgodnie z którymi do czynności przekraczających zwykłe czynności zaliczane są wszystkie te czynności, które według stosunku danej spółki jawnej oraz powszechnego obrotu powinny uzyskać akceptację wszystkich współników. Jako przykład takich czynności Sąd Najwyższy podał „zmianę profilu działalności gospodarczej, decyzje inwestycyjne, nabycie lub zbycie nieruchomości, podpisanie spisu inwentarza lub bilansu, przyjęcie nowego współnika, zwolnienie współnika od prowadzenia spraw spółki, wystąpienie z powództwem o pozbawienie współnika prawa do reprezentacji, zgoda na zajmowanie się działalnością konkurencyjną, czynności wiążące się ze szczególnym ryzykiem lub grożące kolizją interesów prowadzącego sprawę spółki współnika i spółki lub współników, wszelkie zmiany umowy spółki, zbycie zastawienie, oddanie w dzierżawę przedsiębiorstwa spółki oraz sprawy dotyczące stosunków pomiędzy spółką a współnikiem”. Dalej w wyroku wskazano, że „w orzecznictwie brak wypowiedzi dotyczących charakteru tych czynności w ramach spółki jawnej, ale posiłkowe znaczenie mogą mieć poglądy wyrażone na gruncie regulacji spółki cywilnej zwarte w wyrokach z dnia 5 czerwca 1997 r., I CKN 70/97, OSNC 1997 r. Nr 11, poz. 179 oraz z dnia 3 lipca 2007 r., IV CKN 101/08, niepubl. Wynika z nich, że ocena, czy dana czynność należy do kategorii zwykłych, czy też przekraczających zwykły zakres powinna uwzględniać okoliczności konkretnego przypadku, cel i łączący się z nim rodzaj działalności spółki, przynależność czynności do tego rodzaju działalności oraz jej doniosłość z punktu widzenia rozmiaru działalności”.

Mając na uwadze powyższe wypowiedzi doktryny oraz judykatury, w mojej ocenie kwotowe określenie w art. 41a ust. 3 pkt 5 pr. stow. wartości zobowiązania stowarzyszenia zwykłego, którego zaciągnięcie będzie stanowiło czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu, uniemożliwia dostosowanie pojęcia zwykłego zarządu do zakresu i profilu działalności konkretnego stowarzyszenia zwykłego, a tym samym – z jednej strony – może powodować wyjątkowo uciążliwy formalizm (w stowarzyszeniach zwykłych prowadzących działalność na dużą skalę), a z drugiej strony – niewystarczający poziom nadzoru członków

26 Tak: M. Balwicka-Szczyrba, *Komentarz do niektórych przepisów ustawy o własności lokali* [w:] *Zarząd majątkiem wspólnym. Komentarz*, red. M. Balwicka-Szczyrba, LEX 2016, art. 22 u.w.l., pkt 2.

27 M. Balwicka-Szczyrba, *Komentarz...*, art. 22 u.w.l., pkt 2.

28 Tak S. Soltysiński [w:] S. Soltysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwajca, *Kodeks...*, s. 302.

29 M. Rodzyński, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, LexisNexis, LEX 2014, art. 39 k.s.h.

30 M. Rodzyński, *Kodeks...*, art. 39 k.s.h.

31 LEX nr 1229817.



stowarzyszenia w stowarzyszeniach o bardzo niewielkiej skali działalności.

Jeśli chodzi o uzyskanie zgody wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego, w doktrynie wskazuje się – przez odwołanie do art. 63 k.c. – że przedmiotowa zgoda może być udzielona również po dokonaniu czynności prawnej³². Pogląd ten wydaje się nieuzasadniony przede wszystkim ze względu na fakt, że art. 63 k.c. dotyczy zgody udzielanej przez osobę trzecią, zaś członkowie stowarzyszenia zwykłego działają w sposób zasadniczo odpowiadający działaniu organu, tj. nie działają jako odrębne podmioty prawa, a ich działanie wywołuje skutek bezpośrednio dla stowarzyszenia zwykłego. Równocześnie w art. 41a ust. 2 pr. stow. wyraźnie jest mowa o zgodzie uprzedniej. Przyjęcie, że zgoda może być udzielona również po dokonaniu czynności, wydaje się być oczywiście sprzeczne z jednoznacznym literalnym brzmieniem art. 41a ust. 2 pr. stow. i prowadziłyby do stwierdzenia, że słowo „uprzedniej” w tym przepisie jest zbędne. Trzeba zauważyć, że np. art. 22 ust. 2 u.w.l., który przewiduje podobne wymogi dla zarządu wspólnoty mieszkaniowej, nie wprowadza obowiązku zgody uprzedniej. Przepis ten stanowi, że „do podjęcia przez zarząd czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu potrzebna jest uchwała właścicieli lokali wyrażająca zgodę na dokonanie tej czynności oraz udzielająca zarządowi pełnomocnictwa do zawierania umów stanowiących czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu w formie prawem przewidzianej”. Trudno zakładać, aby ustawodawca stosując podobne rozwiązania, różnicował je w sposób przypadkowy. Dlatego też, w mojej ocenie, stanowisko dopuszczające udzielenie następczej zgody jest nieuzasadnione jako sprzeczne z jednoznaczną treścią normy wynikającej z art. 41a ust. 2 pr. stow. W przypadku dokonania czynności prawnej bez uprzedniej zgody będziemy mieli do czynienia z naruszeniem zasad reprezentacji stowarzyszenia zwykłego. Jak już szczegółowo wskazywano wcześniej, w przypadku czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu (a te czynności wymagają zgody wszystkich członków stowarzyszenia) stowarzyszenie zwykle reprezentowane jest przez pełnomocnika. Jeśli zatem pełnomocnik dokonałby czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu bez uprzedniej zgody wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego, dojdzie do naruszenia przepisów ustawy, które będzie traktowane jako przekroczenie zakresu umocowania (inaczej niż na gruncie art. 63 k.c., który wprost dopuszcza udzielenie zgody po dokonaniu czynności). W takiej sytuacji do czynności pełnomocnika dokonanej bez uprzedniej zgody wszystkich członków stowarzyszenia zastosowanie powinien znaleźć art. 103 k.c.

Czynność pełnomocnika dokonana z przekroczeniem umocowania (bez uprzedniej zgody wszystkich członków stowarzyszenia) będzie więc tzw. czynnością prawną niezupełną (*negotium claudicans*), której skuteczność będzie uzależniona od potwierdzenia przez wszystkich członków stowarzyszenia, tj. przez osoby udzielające pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 41a ust. 2 pr. stow. Trzeba

32 Tak zarówno E. Hadrowicz, *Prawo...*, art. 41a pr. stow., jak i A. Rzetecka-Gil, *Prawo...*, art. 41a pr. stow.

wyraźnie zaznaczyć, że takie następcze potwierdzenie czynności przez wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego nie będzie już zgodą, o której mowa w art. 41a ust. 2 pr. stow., lecz potwierdzeniem czynności, o którym mowa w art. 103 k.c.

Dodatkowo należy rozważyć, czy uprzednia zgoda wszystkich członków stowarzyszenia, a także pełnomocnictwo, o których mowa w art. 41a ust. 2 pr. stow., powinny być udzielone w takiej formie, jaka jest wymagana dla danej czynności prawnej. W związku z tym, że zgoda, o której mowa w art. 41a ust. 2 pr. stow., nie może być uznana za zgodę osoby trzeciej w rozumieniu art. 63 § 1 k.c., brak jest podstaw do odpowiedniego stosowania w tej sytuacji art. 63 § 2 k.c. Dlatego też, w braku innej regulacji w tym zakresie, należy stwierdzić, że zgoda może być udzielona w dowolnej formie. Jako analogiczne sytuacje można rozpatrywać przypadki, w których wymagana jest zgoda współników spółek osobowych (np. komandytariuszy) na poszczególne czynności, czy też zgoda organów spółek kapitałowych (np. zgromadzenia współników spółki z o.o.)³³.

Wątpliwości mogą występować również co do formy pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 41a ust. 2 pr. stow. Ustawa stanowi wprost o pełnomocnictwie, a zatem uzasadnione jest pytanie o możliwość zastosowania ogólnych przepisów dotyczących pełnomocnictw, zawartych w Kodeksie cywilnym. Zgodnie z art. 99 § 1 k.c., „jeżeli do ważności czynności prawnej potrzebna jest szczególna forma, pełnomocnictwo do dokonania tej czynności powinno być udzielone w tej samej formie”. W doktrynie prezentowane są stanowiska, że zasada ta znajduje zastosowanie do pełnomocnictwa udzielanego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h.³⁴ Stanowisko takie było prezentowane również w orzecznictwie Sądu Najwyższego³⁵. Równocześnie jednak Sąd Najwyższy zajął w późniejszym czasie przeciwne stanowisko, wskazując, że art. 99 § 1 k.c. nie znajduje zastosowania do pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 210 § 1 k.s.h.³⁶ To stanowisko Sądu Najwyższego spotkało się jednak z krytyką³⁷. W mojej ocenie należałoby opowiedzieć się za stanowiskiem zakładającym konieczność stosowania art. 99 § 1 k.c. do pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 41a ust. 2 pr. stow., ustawa bowiem w tym przepisie stanowi wprost o pełnomocnictwie, nie wyłączając stosowania ogólnych przepisów dotyczących pełnomocnictw.

33 Np. przepisy Kodeksu spółek handlowych nie wymagają szczególnej formy dla uchwały zgromadzenia współników w przedmiocie wyrażenia zgody na nabycie lub zbycie nieruchomości (art. 228 pkt 4 k.s.h.), w związku z czym uchwały te nie wymagają ich zaprotokołowania w formie aktu notarialnego.

34 Tak np. M. Rodzyńkiewicz, *Kodeks...*, art. 210 k.s.h., jak również J.P. Naworski, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, red. R. Potrzebacz, T. Siemiątkowski, LexisNexis 2011, LEX, art. 210 k.s.h.

35 Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 23.03.1999 r., II CKN 24/98, OSNC 1999/11, poz. 187.

36 Zob. wyrok SN z 15.06.2012 r., II CSK 217/11, OSNC 2013/2, poz. 27.

37 Zob. głosy krytyczne do wyroku SN z 15.06.2012 r., II CSK 217/11: J.P. Naworski, *Forma pełnomocnictwa udzielonego przez zgromadzenie współników na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. do zawarcia z członkiem zarządu umowy przenoszącej własność nieruchomości. Glosa do wyroku SN z dnia 15 czerwca 2012 r.*, II CSK 217/11, „Glosa” 2013/3, s. 51 i n.; J. Grykiel, *Do pełnomocnictwa udzielonego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. nie mają zastosowania przepisy kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie. Glosa do wyroku SN z dnia 15 czerwca 2012 r.*, II CSK 217/11, „Państwo i Prawo” 2014/5, s. 134 i n.; S. Czepita, Z. Kuniewicz, *Glosa do wyroku SN z dnia 15 czerwca 2012 r.*, II CSK 217/11, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2013/9, poz. 94.

7. Reprezentacja stowarzyszenia zwykłego w czynnościach lub sporach z przedstawicielem reprezentującym stowarzyszenie zwykłe albo członkiem zarządu

Ustawa nie zawiera przepisów, które regulowałyby sposób reprezentacji stowarzyszenia zwykłego w czynnościach lub sporach z przedstawicielem reprezentującym stowarzyszenie zwykłe albo członkiem zarządu. W związku z wyłączeniem możliwości odpowiedniego stosowania art. 11 pr. stow. do stowarzyszeń zwykłych (zgodnie z art. 43 pr. stow.) brak jest możliwości poszukiwania analogii w rozwiązaniach przyjętych dla stowarzyszeń będących osobami prawnymi. W doktrynie zwraca się uwagę, że czynności pomiędzy członkiem zarządu albo przedstawicielem reprezentującym stowarzyszenie zwykłe a stowarzyszeniem zwykłym należy kwalifikować jako czynności przekraczające zwykły zarząd i jako takie wymagają one zgody wszystkich członków stowarzyszenia oraz udzielenia przez nich pełnomocnictwa do dokonania tych czynności³⁸.

Jak już wskazywano, w przypadku czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu stowarzyszenie zwykłe, niezależnie od tego, czy w regulaminie działalności danego stowarzyszenia przewidziano reprezentację przez przedstawiciela czy przez zarząd, reprezentowane jest przez pełnomocnika, na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego. Konsekwencją tego musi być stosowanie w takiej sytuacji przepisów Kodeksu cywilnego dotyczących pełnomocnika, w tym w szczególności art. 108 k.c. Zgodnie z tym przepisem „pełnomocnik nie może być drugą stroną czynności prawnej, której dokonywa w imieniu mocodawcy, chyba że co innego wynika z treści pełnomocnictwa albo że ze względu na treść czynności prawnej wyłączona jest możliwość naruszenia interesów mocodawcy [...]”. Zasada ta znajduje odpowiednie zastosowanie w wypadku, gdy pełnomocnik reprezentuje obie strony (art. 108 zd. 2 k.c.). W przypadku gdyby doszło do naruszenia zasad reprezentacji w tym zakresie, zastosowanie znajdzie art. 103 k.c. przewidujące możliwość potwierdzenia czynności dokonanej z przekroczeniem umocowania albo bez umocowania. Potwierdzenie, o którym mowa w art. 103 § 1 k.c., powinno być dokonane przez wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego, albowiem to wszyscy członkowie stowarzyszenia mają prawo prowadzenia spraw przekraczających zakres zwykłego zarządu stowarzyszenia. To bowiem do wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego należy prawo do udzielania zgody oraz pełnomocnictwa do wszelkich czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu (art. 41a ust. 2 pr. stow.).

³⁸ Tak P. Piniór, *Zasady...*, s. 10.

8. Podsumowanie

W niniejszym opracowaniu przedstawiono wybrane zagadnienia związane z zasadami reprezentacji stowarzyszeń zwykłych po wejściu w życie nowelizacji ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, przyznającej stowarzyszeniom zwykłym status tzw. ułomnych osób prawnych. Wprowadzając dualizm możliwych konstrukcji prawnych w zakresie reprezentacji stowarzyszenia zwykłego (reprezentacja przez przedstawiciela albo przez organ), a dodatkowo ograniczając zakres kompetencji tych reprezentantów do czynności zwykłego zarządu, ustawodawcy nie udało się uniknąć spowodowania istotnych wątpliwości interpretacyjnych na gruncie znowelizowanej ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. W związku z tym dla uniknięcia wątpliwości w toku bieżącej działalności stowarzyszeń zwykłych jako istotny postulat praktyczny należy wskazać staranne i kompleksowe regulowanie sposobu działania, w tym reprezentacji stowarzyszenia zwykłego w regulaminie działalności. Ponadto należy się spodziewać, że w związku z funkcjonowaniem w obrocie stowarzyszeń zwykłych praktyka (w tym również orzecznictwo sądów) doprowadzi do ujednoczenia wykładni przepisów dotyczących reprezentacji stowarzyszeń zwykłych.

Abstract

Przemysław Biedrawa

The author is an attorney at law and a restructuring consultant in Forystek&Partnerzy law firm and a doctoral student at the Chair of Economic and Commercial Law, Faculty of Law and Administration, University of Silesia in Katowice.

Representation of an Ordinary Association

Keywords: *ordinary association, representative, management*

The article discusses the principles of representation of an ordinary association which have been in force since 2016. On 20 May 2016, the amended Law on Associations entered into force. It now provides that an ordinary association may, in its own name, acquire rights, including ownership and other rights in rem, assume obligations, sue and be sued. Consequently, the legislator regulated also the principles of representation of ordinary associations, adopting solutions that had not previously been used in the context of entities without legal personality. The new principles of representation of ordinary associations assume a certain dualism of the possible legal constructions in this respect (representation by a representative or by a governing body) and additionally they limit the scope of powers of such representing entities to activities within the scope of ordinary management. The paper discusses these legal solutions.

Bibliografia

Balwicka-Szczyrba M., *Komentarz do niektórych przepisów ustawy o własności lokali* [w:] *Zarząd majątkiem wspólnym. Komentarz*, red. M. Balwicka-Szczyrba, LEX 2016.
Czepita S., Kuniewicz Z., *Glosa do wyroku SN z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11, „Orzecznictwo Sądów Polskich”* 2013/9, poz. 94.

Grykiel J., *Do pełnomocnictwa udzielonego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. nie mają zastosowania przepisy kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie. Glosa do wyroku SN z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11, „Państwo i Prawo” 2014/5.*

Gutowski M. [w:] *Kodeks cywilny*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–444¹¹*, red. M. Gutowski, Warszawa 2016.

Hadrowicz E., *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, Legalis 2016.

Kidyba A., *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, LEX 2018.

Kidyba A., *Niektóre skutki dla obrotu handlowego wprowadzenia trzeciej kategorii podmiotowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004/12.

Kidyba A., *Nowy typ spółki – spółka partnerska*, „Edukacja Prawnicza” 2002/2.

Naworski J.P., *Forma pełnomocnictwa udzielonego przez zgromadzenie wspólników na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. do zawarcia z członkiem zarządu umowy przenoszącej własność nieruchomości. Glosa do wyroku SN z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11, „Glosa” 2013/3.*

Naworski J.P. [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, red. R. Potrzebszcz, T. Siemiątkowski, LexisNexis 2011, LEX.

Nowacki A., *Zarząd spółki partnerskiej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2012/3.

Pazdan M., *Niektóre konsekwencje teorii organów osoby prawnej*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Prace Prawnicze” 1969, t. 1.

Piniór P., *Zasady reprezentacji stowarzyszenia zwykłego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018/6.

Rodzinkiewicz M., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, LexisNexis, LEX 2014.

Rzetecka-Gil A., *Prawo o stowarzyszeniach. Komentarz*, LEX 2017.

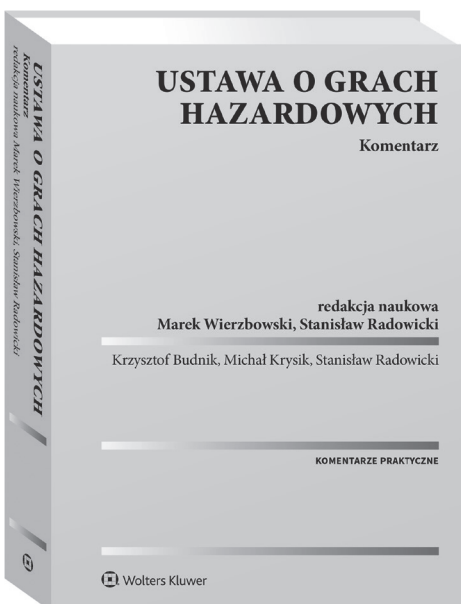
Sołtysiński S. [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, *Komentarz do artykułów 151–300*, Warszawa 2001.

Sołtysiński S., Moskwa P. [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 16, *Prawo spółek osobowych*, red. A. Szajkowski, Warszawa 2016.

REKLAMA

100% wiedzy o grach hazardowych

Cena: 199zł



- Przekrojowa analiza ustawy o grach hazardowych oraz regulacji zawartych w rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy
- **Autorzy szczególną uwagę zwracają na zagadnienia jak:**
 - warunki i ograniczenia urządzania gier hazardowych
 - uzyskiwanie koncesji, zezwoleń i dokonywanie zgłoszeń organom nadzoru
 - opłaty, podatek od gier, dopłaty, a także kwestie dotyczące nakładania kar pieniężnych z tytułu naruszenia przepisów ustawy
- Opracowanie uwzględnia **najnowsze orzecznictwo** sądów krajowych oraz Trybunału Sprawiedliwości UE
- Autorami są specjaliści w zakresie prawnego wsparcia dla krajowych i zagranicznych podmiotów z branży gier hazardowych.

Zamów w księgarni internetowej Profinfo.pl lub telefonicznie 22 535 80 72

 Wolters Kluwer